

УДК 371.132:796.5

Коллегаєв М.Ю.

канд. пед. наук, доцент, КЗ «Хортицька Національна академія» м. Запоріжжя

## **ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ЗМАГАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У СПОРТИВНОМУ ТУРИЗМІ НА ТРЕТІЙ РІК ВІЙНИ**

Початок військової агресії 24 лютого 2022 року РФ проти України величезною мірою змінив життя українців. Мільйони людей виїхали за межі країни або стали внутрішніми переселенцями. За кордоном досі залишається близько 6 мільйонів українців [1]. Водночас за два з половиною роки війни кількість внутрішніх переселенців зменшилася більш ніж удвічі та становить 3,67 мільйона, тоді як 4,39 млн. людей повернулися до свого звичного місця проживання [2]. Таким чином, можна припустити, що життя значної частини українців частково повернулося до колишніх побутових звичок та укладів.

Своєю чергою заняття спортивним туризмом, як традиційно популярна форма спорту та активного відпочинку в довоєнний час у дорослому та дитячо-юнацькому вікових сегментах, так само зазнала певних змін за роки війни. Залежно від географічного розташування регіонів та близькості їх до зон бойових дій, окупованих та деокупованих територій, а також територій, що піддаються ракетним атакам, склалися різні заборони та обмеження, введені як центральними органами, так і місцевими адміністративними та військовими владами на місцях.

Основні обмеження, що діють під час воєнного стану в центральних та західних регіонах України, пов'язані з туристичною діяльністю похідного типу були відображені у публікації на сайті Державного Агентства розвитку туризму від 7.07.2022. Крім того, у системі дитячо-юнацького туризму обмеження діяльності Центрів туризму учнівської молоді у період воєнного стану регулюється МОН України [3].

Аналіз соціальних мереж та особистий досвід скоєних походів у 2022 – 2023 років дає змогу зробити висновки, що у літні сезони 2022 – 2023 років найбільш затребуваними районами для активного відпочинку, у тому числі й

похідного типу, стали неприкордонні райони Карпат і малі річки Центральної та Західної України [3].

Проведене раніше нами вивчення адаптації змагальної діяльності у спортивному туризмі до умов воєнного часу дало змогу виокремити кілька часових етапів у 2022 – 2023 роках:

– перші півроку війни охарактеризувалися скасуванням змагань або проведенням їх в онлайн формі;

– наступні півроку війни проведення регіональних та Всеукраїнських першостей обмежувалося Закарпаттям та Івано-Франківщиною, а окремі місцеві змагання проводилися в закритих приміщеннях за обмеженого ліміту учасників;

– другий рік воєнного стану характерний збільшеним представництвом регіональних команд і розширенням географії проведення всеукраїнських змагань. При цьому, обласні першості, за винятком регіонів, що межують із зоною військових дій, проводилися в очній формі [4].

Нами було продовжено вивчення цього процесу в період: осінь 2023 – осінь 2024 років. У таблиці 1 наведено дані Чемпіонатів і Кубків України в 2022 – 2024 роках.

Таблиця 1

Всеукраїнські змагання зі спортивного туризму після 24 лютого 2022 р.

| №  | Дата проведення      | Назва та рівень змагань                              | Вид туризму  | Форма проведення | Місце проведення |
|----|----------------------|------------------------------------------------------|--------------|------------------|------------------|
| 1  | Квітень-травень 2022 | Всеукраїнські дистанційні змагання з в'язання вузлів | -            | Дистанційна      | Київ, УДУНПВ     |
| 2  | 21-22.06.22          | Кубок України з пішохідного туризму                  | пішохідний   | Онлайн           | Київ, УДУНПВ     |
| 3  | 27.07. 22            | Всеукраїнські змагання                               | пішохідний   | Онлайн           | Київ, УДУНПВ     |
| 4  | 6-10.09.22           | Чемпіонат України серед юнаків                       | пішохідний   | Очна             | Закарпаття       |
| 5  | 6-10.09.22           | Чемпіонат України серед юнаків                       | велосипедний | Очна             | Закарпаття       |
| 6  | 16-18.09.22          | Чемпіонат України серед юнаків (зв'язки)             | пішохідний   | Очна             | Хмельницька      |
| 7  | 7-9.10.22            | Кубок України                                        | водний       | Очна             | Вінницька        |
| 8  | 21.10.22             | Всеукраїнські змагання                               | велосипедний | Онлайн           | Київ, УДУНПВ     |
| 9  | 21.02.23             | Всеукраїнські змагання                               | водний       | Онлайн           | Київ, УДУНПВ     |
| 10 | 15-18.02.23          | Кубок України з комбінованого спортивного туризму    | комбінований | Очна             | Київ             |
| 11 | 1-4.03.23            | Чемпіонат України серед юнаків                       | лижний       | Очна             | І-Франківська    |
| 12 | 18-23.04.23          | Чемпіонат України                                    | водний       | Очна             | І-Франківська    |

|    |               |                                   |                             |                    |                |
|----|---------------|-----------------------------------|-----------------------------|--------------------|----------------|
| 13 | 8-11.06.23    | Чемпіонат України                 | гірський                    | Очна               | Львівська      |
| 14 | 14-18.06.23   | Всеукраїнські змагання            | велосипедний                | Очна               | Кіровоградська |
| 15 | 29.06-3.07.23 | Чемпіонат України                 | пішохідний                  | Очна               | Вінницька      |
| 16 | 24-27.08.23   | Чемпіонат України серед ветеранів | пішохідний                  | Очна               | Київ           |
| 17 | 15-18.09.23   | Чемпіонат України                 | комбінований                | Очна               | Київ           |
| 18 | 5-9.10.23     | Чемпіонат України серед юнаків    | водний                      | Очна               | Вінницька      |
| 19 | 5-9.10.23     | Чемпіонат України                 | водний                      | Очна               | Вінницька      |
| 20 | 12-15.10.23   | Чемпіонат України                 | пішохідний                  | Очна               | Хмельницька    |
| 21 | 5-8.12.23     | Кубок України                     | пішохідний                  | Очна, у приміщенні | Полтавська     |
| 22 | 29.04-5.05.24 | Чемпіонат України                 | водний                      | Очна               | І-Франківська  |
| 23 | 9-12. 05.24   | Кубок України серед юнаків        | велосипедний                | Очна               | Київ (Буча)    |
| 24 | 22-26.05.24   | Чемпіонат України                 | гірський                    | Очна               | Львівська      |
| 25 | 22-26.05.24   | Чемпіонат України серед юнаків    | гірський                    | Очна               | Львівська      |
| 26 | 6-9.06.24     | Кубок України                     | пішохідний                  | Очна               | І-Франківська  |
| 27 | 27-30.06.24   | Кубок України                     | водний                      | Очна               | Чернівецька    |
| 28 | 27.06-1.07.24 | Чемпіонат України                 | пішохідний                  | Очна               | Хмельницька    |
| 29 | 11-15.07.24   | Кубок України                     | водний                      | Очна               | І-Франківська  |
| 30 | 20-28.07.24   | Чемпіонат України серед юнаків    | пішохідний                  | Очна               | Закарпаття     |
| 31 | 25-28.08.24   | Кубок України серед юнаків        | велосипедний                | Очна               | Кропивницький  |
| 32 | 28.08-1.09.24 | Чемпіонат України                 | гірський                    | Очна               | І-Франківська  |
| 33 | 28.08-1.09.24 | Чемпіонат України серед юнаків    | гірський                    | Очна               | І-Франківська  |
| 34 | 19-22.09.24   | Чемпіонат України                 | пішохідний                  | Очна               | Тернопільська  |
| 35 | 27-30.09.24   | Кубок УДУНП                       | зі спортивного орієнтування | Очна               | Київ, УДЦНПВ   |
| 36 | 2-6.10.24     | Кубок України                     | водний                      | Очна               | Вінницька      |
| 37 | 2-6.10.24     | Чемпіонат України серед юнаків    | водний                      | Очна               | Вінницька      |

Висновки. Проведене дослідження засвідчило, що у період: осінь 2023 – осінь 2024 років значно збільшилася загальна кількість змагань з різних видів спортивного туризму як всеукраїнського, так і обласного рівня (у західних та центральних регіонах) [5]. При цьому загалом збільшилася частка очних дитячо-юнацьких змагань, зокрема й у прифронтових регіонах [6]. Крім того, Український державний центр національно-патріотичного виховання, краєзнавства і туризму учнівської молоді (УДЦНПВ) замість онлайн-режиму заходів перших півтора року війни, перейшов у режим проведення масових очних змагань [7]. Таким чином, можна констатувати, що до середини 2023 року завершився процес адаптації змагальної діяльності в спортивному туризмі до умов воєнного часу і останній рік спостерігається подальший системний розвиток цього сегмента, особливо в дитячо-юнацькому туризмі.

### Список використаних джерел:

1. Павло Калашник Вдома краще? В Україну можуть не повернутись до 3,3 млн біженців, що коштуватиме 7% ВВП. Головні тези з демографічного звіту ЦЕС. 05 вересня 2023. Forbes. URL : <https://forbes.ua/money/bizhentsi-doslidzhennya-04092023-15788> (дата звернення: 20.10.2024)
2. В Україні налічується 3,67 млн внутрішніх переселенців — звідки й куди їхали найбільше. 11 жовтня 2024. Судово-юридична газета. URL : <https://sud.ua/uk/news/ukraine/312766-v-ukraine-naschityvaetsya-367-mln-vnutrennikh-pereselentsev-otkuda-i-kuda-bolshe-vsego-ekhali> (дата звернення: 20.10.2024)
3. Коллегаєв М. Ю. Активні подорожі похідного типу в Україні під час воєнного стану. Світові досягнення і сучасні тенденції розвитку туризму та готельно-ресторанного господарства. Збірник тез доповідей Міжнародної науково-практичної конференції, 25 листопада 2022 р., м. Запоріжжя. 2022. С. 197-201.
4. Коллегаєв М. Ю. Адаптація змагальної діяльності у спортивному туризмі в Україні після півтора року війни. II Міжнародна науково-практична конференція «Світові досягнення і сучасні тенденції розвитку туризму та готельно-ресторанного господарства», 10 листопада 2023 р. м. Запоріжжя : Запорізька політехніка, 2023. С. 306-310.
5. Архів новин. Федерація Спортивного Туризму України. URL : <https://www.fstu.com.ua/archive/> (дата звернення: 20.10.2024)
6. Запорізький обласний центр туризму і краєзнавства, спорту та екскурсій учнівської молоді. URL : <http://centrturizmu.zp.ua/news/cat/11> (дата звернення: 20.10.2024)
7. Український державний центр національно-патріотичного виховання, краєзнавства і туризму учнівської молоді. URL : <https://patriotua.org/novyny/sport-novyny/> (дата звернення: 19.10.2024)